

Ажажа Марина,

кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри менеджменту організацій та управління проектами
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

ДЕРЖАВНЕ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Процес модернізації має комплексний і системний характер, охоплюючи всі сфери в соціальному, політичному та економічному житті суспільства; супроводжується трансформацією інструментів і способів освоєння та посилення контролю з боку громадянського суспільства, технологічним прогресом; є довгостроковим (десятиліття) процесом, тому що масштаб вирішуваних завдань вимагає повільних і адаптивних змін; є відповіддю на кризові явища в соціально-економічній системі країни [1].

Метою реформування освітньої галузі є створення привабливої та конкурентоспроможної національної системи вищої освіти України, інтегрованої у Європейський простір вищої освіти та Європейський дослідницький простір.

Основними завданнями реформ визначено: забезпечення конституційних прав громадян на якісну вищу освіту та рівного доступу до якісної вищої освіти; реорганізацію системи управління вищої освіти з метою забезпечення захисту національних, регіональних і місцевих інтересів, а також інтересів усіх суб'єктів національної системи вищої освіти України; трансформацію університетів у центри незалежної думки, які здатні продукувати ідеї для прискореної модернізації країни; забезпечення справедливої конкуренції між закладами вищої освіти як запоруки високої якості вищої освіти; створення належного зв'язку між ринком праці та системою вищої освіти; інтеграцію вищої освіти України у світовий і європейський освітньо-науковий простір [2].

Щоб підготувати людину до життя в нинішньому столітті, слід сповна усвідомити сутність змін, що привносить новий час, зорієнтувати суспільство і державу на свідоме, послідовне й динамічне їх сприйняття. І, безумовно, – готувати людину до життя й діяльності в нових умовах. Це – завдання всього суспільства, а особливо освіти [3].

Суттєвим кроком модернізації вищої освіти в Україні є затвердження нового переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти та створення механізму його впровадження. Згідно з Наказом Міністерства освіти і науки «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за

якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. №266 [4], створено таблиці відповідності переліків галузей знань, напрямів і спеціальностей, за якими раніше здійснювалася підготовка здобувачів вищої освіти, новому переліку 2015 р.

Згідно з вимогами ст. 13 Закону України «Про вищу освіту» методологію та методичні рекомендації щодо створення нових стандартів вищої освіти розробляє Науково-методична рада (НМР) Міністерства освіти й науки України (МОН) за участю Національного агентства з забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО), а галузеві науково-методичні комісії (НМК) здійснюють розроблення цих стандартів. Слід зазначити, що за відсутності Національного агентства з забезпечення якості вищої освіти, Міністерством освіти і науки розроблено низку нормативних документів щодо імплементації Закону України «Про вищу освіту», які реалізують стратегічні напрями розвитку вищої освіти та підготовки фахівців в умовах магістратури й аспірантури [5]. Ці документи передбачають впровадження комплексу заходів, щодо методології та технології розробки для кожного рівня вищої освіти стандартів нового покоління відповідно до Національної рамки кваліфікацій з урахуванням Європейського досвіду.

Отже, вирішальним фактором модернізації вищої освіти України повинна бути послідовність державного управління щодо вирішення завдань, визначених Законами України «Про вищу освіту» та «Про освіту», Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті, Державною національною програмою «Освіта: Україна XXI століття», Стратегією сталого розвитку «Україна-2020», Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Концепцією розвитку освіти України на період 2015–2025 років тощо.

Одним з важливих пріоритетів сучасної освіти є управління модернізацією національної освітньої системи, виважена й чітко спланована координація взаємодії суб'єктів освітньої політики, переосмислення функцій вищої освіти з екстраполяцією на майбутні перспективи, набуття нею особливого значення як рушійної сили позитивних змін у державі.

Серед завдань державної освітньої політики в сучасних умовах – формування національної інноваційної системи. Сьогодні поступово змінюється статус системи вищої освіти України на її шляху до громадянського суспільства та суспільства знань. Це зумовлено суспільно-політичними трансформаціями в нашій державі, які відбулися на межі ХХІ ХХІ століть, що вимагає переосмислення змісту та соціального призначення вищої освіти як головного чинника, що суттєво впливає на інтелектуальний та професійний потенціал нації, на поступальний розвиток держави.

Управління освітою як державною й водночас особистісною

цінністю, що мотивує людину до самовдосконалення впродовж усього життя, має багатоспрямований вплив на процеси розвитку суспільства. Державними органами управління освітою в Україні є: Міністерство освіти і науки України; Вища атестаційна комісія України; Державна акредитаційна комісія. Органами громадського самоврядування в освіті є: Всеукраїнський з'їзд працівників освіти; загальні збори колективів навчальних закладів; районні, міські, обласні конференції педагогічних працівників. Органи громадського самоврядування в освіті вносять пропозиції щодо формування державної політики у сфері освіти.

Освіта є явищем багатоаспектним: її розуміють як систему (шкільна, позашкільна, вища), як процес (освітній процес розвивається в часі, відображає рух суб'єктів навчання у їхній взаємодії від освітніх цілей – до отримання результату освіти, це – процес розвитку й саморозвитку учасників навчання); як результат (грамотність – освіченість – професійна компетентність – культура – менталітет) тощо.

Одним із завдань державного управління освітньою галуззю в процесі реформування системи вищої освіти України, у зв'язку з євроінтеграцією та процесами глобалізації й інформатизації, є контроль за створенням найоптимальнішого освітнього середовища закладу вищої освіти та забезпечення умов для його функціонування. Це зумовлює необхідність розроблення нових освітніх стратегій щодо модернізації існуючого освітнього середовища студентів, прийняття управлінських рішень з боку органів державної влади щодо наближення системи освіти України до світових освітніх стандартів.

Список використаних джерел:

1.Обушна Н. І. Модернізація – сучасний тренд розвитку суспільства: Теорія та практика державного управління. 2015. Вип. 3. С. 36–44. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2015-3/doc/1/06.pdf>.

2.Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років: проект. URL : https://docviewer.yandex.ua/view/62226167/?*=3D%3D&lang=uk.

3.Кремень В. Г. Якісна освіта і нові вимоги часу. *Педагогічна і психологічна науки в Україні* / відп. ред. О. В. Сухомлинська. Київ : Педагогічна думка, 2007. Т. 1. Теорія та історія педагогіки. С. 11–23.

4.Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Схвалено сектором вищої освіти Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України від 29.03.2016 р. URL : <http://mon.gov.ua/activity/education/reforma-osviti/naukovo-metodichna-rada-ministerstva/metodichni-rekomendacziyi.html>.

5.Ажажа М. А. Державна політика України щодо інклюзивної освіти в умовах професійної підготовки молоді. *Державне управління: удосконалення та розвиток* : електронне фахове видання з держаного управління. 2019. № 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1393>.